

Willen wij het lelijkste land ter wereld blijven?

Met deze titel eindigt de reeks "BETONWOEDE" in De Standaard. Op een heldere en analytische wijze weet Ine Renson de problematiek van de bebouwde omgeving in Vlaanderen in kaart te brengen. Artikel na artikel wist zij de verschillende aspecten van de ruimtelijke ordening en vooral het gebrek eraan te duiden. Glashelder worden verkwisting en wanbeleid uit de doeken gedaan. Tevens gaf zij de goede voorbeelden als alternatief voor de schaamteloze verkavelingen die nauwelijks met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. Vaak hoort men vanuit rechtse hoek dat men iedereen in "gestapelde kippenhokken" wil laten wonen, een redenering van populistten die geen steek houdt. De alternatieven zijn mogelijk. Het verhaal gaat verder dan wat mooie of lelijke architectuur is, het gaat om een massale verkwisting en verharding van de Vlaamse bodem. Over één zaak valt niet te discussiëren, Vlaamse bodem bij produceren is niet mogelijk! Voor elke beleidsverantwoordelijke, politici, administratie en de voor de gewone burger is deze artikelenreeks verplichte leesstof. Hoe wij onze Vlaamse bodem hebben opgesoupeerd is zelfs stof voor de eindtermen!

Het laatste artikel verscheen op zaterdag 8 februari 2020. Hierin maakt zij

een synthese, een samenvatting van de vele gesprekken die zij had over hoe de ruimtelijke wanorde is ontstaan en anno 2020 nauwelijks te verbeteren valt. "We zijn immuun geworden voor de verrommeling. De verkavelingen waar uiteenlopende bouwstijlen met elkaar wedijveren, de steenwegen waar haciënda's en fermettes geprangd zitten tussen meubelpaleizen en textielketens, de ziellose appartementen die de identiteit van onze dorpen aantasten". De fermettes zijn echter uit de mode, de doosjes met liefst donkere of zwarte bakstenen plus een plat dak verschijnen als paddenstoelen in het Vlaamse landschap.

Verkiezingsaffiche van de Christelijke Volkspartij (Parlementsverkiezingen februari 1946). De keuze voor de woning op het platte land is gemaakt. Geluk valt niet te vinden in de steden. Document KADOC, Leuven.

Niet zozeer de gekozen vormgeving is een probleem maar de verspreiding van de bebouwing waardoor een elk mobiliteitsbeleid onmogelijk wordt, enkel de individuele auto is geschikt en een andere keuze is niet mogelijk. Lange tijd heeft de slogan die Steve Stevaert lanceerde "iedereen een bushalte op wandelafstand" een correct beleid vergiftigd. Een perverse belofte die enkel het probleem van de stedenbouwkundige uitdeining nog heeft vergroot.

« Construction d'après Guerre » door Robert Schuyten (1946). De individuele woning wordt als een 'tegengif tegen de machinistische beschaving' gepresenteerd. verzameling Marc Dubois

Schaamteloze verkavelingen die nauwelijks met het openbaar vervoer bereikbaar zijn.

Sinds de Middeleeuwen liggen de historische steden in Vlaanderen nog steeds op dezelfde afstand van elkaar. Het aantal kilometers tussen Brugge en Gent is nog steeds 52 km (E40). Wat in het begin van de 19de eeuw een dagtrip was werd met de komst van de auto een goed overbrugbare afstand van minder dan één uur. In vergelijking met andere landen liggen steden hier zeer dicht bij elkaar en door de individuele mobiliteit werd het mogelijk om de tussengebieden in te palmen waardoor de aantrekkingskracht van de steden verminderde. Vlaanderen is een grote "spow" geworden, een grote bebouwde zone waartussen open groen te vinden is. Elke gemeente tussen de steden wilde groeien en via de gewestplannen werden er overal verkavelingen neergepoot en werd zelfs

zones voor "woonuitbreidingsgebieden" voorzien, landbouwgrond kreeg door een andere kleur op het gewestplan een mogelijks andere bestemming. Belangrijker was dat met deze kleurmethode een "meerwaarde" werd gecreëerd. Niets produceren, geen risico en toch geld verdienen!

Wat de Vlaamse overheid recent heeft beslist wat betreft "compensatie" is puur populisme. Iemand die landbouwgrond heeft gekocht, individueel of groepen zoals Matexi, moet worden gecompenseerd "tegen de marktprijzen voor bouwgrond". Er kan toch geen sprake zijn van materiële schade, de grond is niet eens veranderd van samenstelling. Men heeft landbouwgrond gekocht die eventueel in aanmerking kon komen, zuiver speculatie. Dat men op aandelen speculeert valt te begrijpen, maar toch niet op Vlaamse bodem. Renson stelt het glashelder: "De nieuwe regeling vergoedt speculatie met belastinggeld. Nergens ter wereld bestaat een zo een gul systeem."

Het massaal opsouperen van grond heeft als gevolg een grote toename van de "verhardingsgraad", één van de grootste in Europa. Daardoor komt onze waterhuishouding in grote problemen. Rekening houdend met de klimaatsveranderingen, met zware regenval op korte tijd, moet men gaan ontharden maar het bouwbeleid kiest juist voor het omgekeerde. Het niveau van het grondwater ziet de mens niet, dus voor velen is er geen probleem. Ingrijpen is niet nodig tot men zelf geconfronteerd wordt met wateroverlast. De burger legt dan de verantwoordelijkheid bij de overheid maar vergeet dat hij goedkoop bouwgrond kon kopen om op zaterdag tot ergernis van zijn burens met een grasmaaier rond te rijden. Dat men in Vlaanderen gronden die natuurlijke overstromingszones waren als bouwgrond heeft verkocht is een criminele daad.

Voor Inge Renson en veel experts: "De Vlaamse overheid wentelt de verantwoordelijkheid om de open ruimte te beschermen in grote mate af op de lokale besturen, die het gevoeligst zijn voor de druk van lokale spelers. Dat is pervers. Erger, de Vlaamse overheid heeft een goed ruimtelijk beleid financieel onmogelijk gemaakt. De nieuwe planschaderegeling, die bepaalt wat de schadevergoeding is die eigenaars krijgen wanneer niet meer gebouwd mag worden op hun grond, maakt bestemmingswijzigingen onbetaalbaar. Veel gemeenten hadden plannen om verschillende hectares woonuitbreidingsgebied om te zetten in landbouw- of natuurgebied. Met de oude wetgeving was dat doenbaar. Met het nieuwe voorstel loopt de planschade in de tientallen miljoenen. Daardoor staan die ambities on hold."

Renson stelt de vraag wie treft hier schuld? Het ideaal van de vrijstaande woning in het groen werd op alle gebieden gepromoot door de projectontwikkelaars en het beleid. Overal kwamen er verkavelingen en konden landelijke gemeenten hun inwoners aantal opdrijven en bijgevolg ook hun inkomsten. In plaats van een zuinig grondbeleid werd er kwistig Vlaamse bodem opgedeeld in bouwpercelen met vaak veel te brede straten en pijpenkoppen. Er is niet één schuldige "De financiële, persoonlijke en politieke drijfveren zitten zo met elkaar verweven dat er een gemeenschappelijk belang is te blijven bouwen. Dat maakt het moeilijk de ruimtelijke wanorde te stoppen".

Promotieaffiche van CENTEA voor de individuele woning waarbij de 'landelijke rijwoning' (een Belgisch fenomeen) als beeld gebruikte. Foto Marc Dubois

"Elke Belgische politicus weet: een goed ruimtelijk beleid voeren, is politieke zelfmoord. Het is niet toevallig vaak de laatste portefeuille die bij regeringsonderhandelingen op tafel ligt. Je moet ingaan tegen individuele belangen. Het vergt bestuurders die rigoureuus de lange termijn vooropstellen. Die missen we. De wetgeving die de betonstop of bouwshift moest invoeren, maakt deze de facto onmogelijk. De overheid torpedeert daarmee haar eigen ambitie om wat ons rest aan open ruimte te vrijwaren. Dat getuigt van een verregaand cynisme"

Wat Inge Renson bracht is waardige journalistiek betreffende een thema dat betrekking heeft op ieder van ons. Een film, een boek kan men ontlopen, niet onze gebouwde Vlaamse omgeving.

Alle afleveringen kan men herlezen op standaard.be/betonwoede

Marc Dubois, architect, februari 2020
Journalist VVJ